

XXXVI PREMI INTERNACIONAL CATALUNYA

Discurs d'Amin Maalouf

Palau de la Generalitat, 2 de desembre de 2024

Per a mi és una gran joia i un gran privilegi rebre el Premi Internacional Catalunya, una distinció prestigiosa dedicada des de la seva creació als ideals que el nostre món necessita constantment promoure.

No us diré res de nou si us dic que l'època en què vivim és alhora fascinant i alhora fa molta por. Com un camí estret que hauria de conduir cap al cim, però del que podríem, en cada moment, caure a l'abisme. Gràcies als avenços prodigiosos de les ciències i de les tècniques, podríem fer que tota la humanitat pogués desfer-se de totes les calamitats que l'han afligit des del començament de la història.

Tenim els mitjans i com a prova només esmentaré la velocitat amb la qual centenars de milions dels nostres contemporanis arreu del planeta, i especialment en els grans països d'Àsia, han sortit de la pobresa en una única generació. Aquests avenços científics i tecnològics, cadascun de nosaltres se n'ha beneficiat a la seva vida quotidiana i a més a més d'una manera espectacular.

Cadascú de nosaltres ara pot accedir des de casa seva, i fins i tot des del seu petit mòbil de butxaca, a tot el saber i el coneixement acumulat per l'espècie humana des de fa mil·lennis. I ens hem habituat tant a això que ens sembla que és natural i fins i tot banal. Quan jo vaig obrir els ulls en el món i fins i tot quan vaig acabar els meus estudis, una perspectiva com aquesta semblava encara inconcebible. Per tot el que ha inventat, per tot el que ha construït, l'espècie humana és innegablement sorprenent, incomparable i digna d'admiració. Però no cada dia, ni tampoc en tots els camps. Hi ha almenys un àmbit en el que la nostra espècie sembla haver arribat al seu llindar d'incompetència col·lectiva.

Vull parlar-vos de la nostra incapacitat de conviure, de fer viure conjuntament de manera pacífica i harmoniosa els diferents components de la humanitat. Una incapacitat que amenaça amb destruir tot allò que hem construït fins ara i que, a més a més, compromet el futur. Una incapacitat que es manifesta en tots els països i també a nivell global.

Només cal passejar la nostra mirada a través del món per constatar l'immens malbaratament. A tot arreu hi ha guerres que esclaten, fins i tot a les regions que creien que ja no patirien més la guerra a Europa, a la Mediterrània Oriental, a l'Àfrica del Sahel i a tot arreu. A tot arreu, conflictes que continuen i s'enverinen any rere any, dècada rere dècada, i conflictes que no sabem com acabar. Observant aquests conflictes, aquests patiments, aquestes destruccions, aquestes manifestacions d'odi,

prenem consciència de manera concreta de la paradoxa d'aquest segle. La nostra evolució científica i material continua, i fins i tot s'accelera encara, però les nostres mentalitats no aconsegueixen seguir aquest moviment. S'estanquen, ensopeguen, es trepitgen i sovint entren en regressió.

Això és veritablement nou? No és així com funciona la història des de sempre? Sovint sentim aquesta objecció, però des del meu punt de vista és un engany, és una trampa. La nostra època no s'assembla pas a les èpoques que l'han precedit. É una altra natura. Aquestes tecnologies innovadores que han transformat la nostra existència i que la transformaran encara més en els anys propers representen, per raó mateixa del seu immens potencial, representen, com deia, riscos inèdits, que seran difícils de preveure i difícils d'evitar.

Cal constantment mantenir en ment que la ciència i la tecnologia són moralment neutres. El que poden aconseguir, l'aconseguiran, independentment de quines hagin estat les intencions d'aquells que les varen inventar. Amb les tecnologies punteres que s'han desenvolupat de manera espectacular des del començament d'aquest segle, ens trobem confrontats a dilemes que generacions anteriors no van haver d'afrontar. Sabrem utilitzar i posar-li les regnes a la intel·ligència artificial per castigar el servei de l'ésser humà en lloc de fer-lo obsolet? Serem capaços de controlar l'enginyeria genètica perquè continuïn millorant la nostra salut i la nostra longevitat sense atacar la integritat física i mental de l'ésser humà? Molt dependrà de l'actitud que les diferents nacions i les diferents comunitats humanes adoptaran les unes envers les altres.

Si aconseguim passar de la confrontació a la reconciliació, d'una lògica d'hegemonia a una lògica de solidaritat, si aconseguíssim preservar la diversitat cultural i la dignitat de tots, per construir una civilització universal doncs efervescent, fonamentada sobre valors comuns i il·luminada per expressions culturals immenses, si aconseguim unir-nos per fer front plegats al canvi climàtic, que constitueix una amenaça mortal per a tots i totes, aleshores podrem assolir el cim en lloc de caure a l'abisme.

La humanitat encara no ha fet la seva tria, però no cal creure que tindrà segles per endavant per fer-ho. Estic convençut que el punt d'inflexió decisiu serà pres, per bé o per mal, en els propers 20 anys. A qual cosa posa una responsabilitat immensa sobre les espatlles dels nostres contemporanis, sobretot els més joves. A ells, a aquests joves, tinc ganes de dir-los aquest vespre, en aquesta meravellosa ciutat de Barcelona, no creieu que la història del món ja està escrita. Perquè encara estem en el preàmbul. Les planes més precioses sereu vosaltres qui les escriureu. Gràcies a tots i a totes per la vostra confiança i per la vostra acollida.